

נס בפיירנצה

מאת **אורי אבנרי**

פ עם היו החרות, השוויון והאחווה קשורים יחד. מאז נתפרדה החבילה. החרות נדדה אל המערב. שם שינתה את פניה. השוויון נדד למזרח. גם הוא שינה את פניו עד לבלי הכר. ואילו האחווה נעלמה בכלל. עלינו ללכדם שוב יחדיו: לטהר את פני החרות והשוויון, ולגלות שוב את האחווה...

האיש בעל הזקן הלבן והפנים רביהוד דיבר בשקט, בצרפתית מדויקת, כשהוא מחפש את המילים כאדם השקוע עמוק במחשבה. להט דבריו הגיע לכל לב. הם נתקבלו במחאות כפיים חמות — הפגנה בלתי רגילה במעמד זה.

יותר מכל אדם אחר, התאים פרופסור מארטין בובר לאולם המפואר של פאלאצ'ו ד'י ואקו העתיק. היה דרוש רק מאמץ קטן של דמיון כדי לתאר אותו יושב באותו אולם, מתחת לתיקרה המוזהבת, מוקף קירות מצויירים בידי גדולי אמני הדורות, מתחנך עם ניקולא מאקיאולי, מחליף דברי חוכמה עם דאנטה אליגיארי, משוחח על מהות האלוהים עם סאבונארולה. איכשהו, הוא נראה כבני דורם ומעמדם של ענקירוח אלה, שחיו כאן, נקברו במרחק כמה מאות מטרים ממקום זה.

בשלושת הימים הראשונים, היה קונגרס פירנצה בנוי כולו סביב לאישיות המופלאה של ישיש זה. אם ישב על הבמה ואם נח בכורסה עתיקה בשורה הראשונה באולם — הוא היה המרכז. לערבים לא היה איכפת שהוא ישראלי, לבני המדינות הגדולות לא היה איכפת שהוא בא ממדינה קטנה. בחברה זו של אנשי תרבות, הייתה בובר מעצמה גדולה בזכות עצמו. הוא השתמש בעוצמה מסתורית זו כדי להפית בכינוס רוח של השראה, להחליק על משברים מסוכנים. הוא סיפק למעמד, איכשהו, את המימד הרביעי יחד עם גיורג' לה-פיריה, הקדוש-הליצן-הפוליטיקאי, שידיו היו פרושות על כל התעידה — לפחות בדקות המעטות בהן לא השתמש בהן כדי לדבר — הוא היה הרוח החיה והתוססת של הקונגרס.

„יש לנו מה לייצא“, אמר יוסף פראוהר, המשתתף הישראלי השני, בצאתו משיבת הפתיחה אחרי דברי בובר. ואכן, כאשר מדברת ישראל בקולו של בובר, מובטחת לה הקשבה דרוכה בכל מעמד.

איזו אחירה היתה נוצרת באו"ם אילו נשמעו דברי ישראל בעצרת הכללית מפי דמות תנכית זו, היודעת לשלב בצורה כה מופלאה חוכמה של דורות עם פיקחות של זקן מנוסה ותקיפות של נביא הלוחם למען צדקתו?

★ ★ ★

פלא בעטיפת שיעומם

כ אשר ישנו נביא, הנס הוא דבר רגיל ושיגרתי. הנס של פירנצה היה נה וגיל ושיגרתי, עד שאיש לא הרגיש בו. בדרך כלל מלווים נסים בברקים וברעמים, בדרמטיות של סרט הוליבודי מבוהי-היטב.

המארח לה-פירה, ראש עיריית פירנצה

הנס של פירנצה לא היה דראמטי, ולעתים היה אפילו משעמם ביותר.

כאולם המפואר בארמון המהמם ביופיו, פרי פיסת התרבות האירופית אחרי מגעה המסרה עם תרבות המרחב, ישבו פחות ממאה גברים ונשים, הקשיבו להרצאות אקדמיות על נושאים כמו: „המעבר מן החברה המסורתית אל החברה המודרנית“. אחרי כל הרצאה מחאו כפיים בצורה נימוסית ומאופקת. לעתים העיר נואם אחד, תוך שפע מחמאות חיי כניות, הערה מסתייגת מטענה מדעית שבהרצאת קודמו.

זר לא היה מרגיש בנס. אך הנס היה פה. הוא היה כלול בעובדה הפשוטה כי על הבמה ישבו זה בצד זה גבר ישראלי וגבר מצרי, חייכו זה לזה והחליטו ביניהם דברי נועם. באולם התלחשו מטענה מדעית לאומי אלגירי ופאטריסט צרפתי.

ישראלים וערבים נפגשים מדי פעם בעולם — בעצרת האו"ם, בתריסר קונגרסים בינ-לאומיים מכל הסוגים. אולם זהו תמיד מיפגש שלא מרצון, תוך התעלמות הדדית או אף על רקע של איבה קולנית ולחטת, או לפחות מיפגש סודי מוסתר. הקונגרסים התרבותיים של פירנצה הם הפגישות היחידות בעולם אליהם באים ישראלים וערבים במטרה ברורה להיפגש זה עם זה, לשוחח איש עם רעהו, להחליף השקפות ודעות ולנהוג זה בזה בכבוד הדדי.

מגע כזה יכול להתקיים רק מתוך הכרה כללית במיגבלות חמורות. בחברה זו, לא היה זה מנוסם לשוחח על מלחמת ישראל-ערב, או להזכיר בכלל בעיה פוליטית הקשורה במאבק זה. גם לא היה מנוסם לומר דברים העשויים להתפרש כתעמולה פוליטית להישגי מדינתו של הנואם. רק מה ושם נרמו רמו דק שבוקים, המעטה ערפל עבה של דברים מופשטים.

בכל כינוס חוששים הכל מפני סכנת השיעמום. בכינוס זה, השיעמום היה כמעט מסרה בפני עצמה. כמה שהיו הדברים יותר מופשטים, יותר כלליים, פחות מעשיים ומסקרים, כן היה מובטח יותר כי הנס יתחיד וישנה.

פרופסור ז'אק בארק מצרפת דיבר על הרפורמה החינוכית בארצות הים התיכון. יוסף פראוהר, הפרופסור הירושלמי, ישב באולם, רשם לעצמו הערות. גיורג' חניין, הסופר המצרי, החליף פיתקאות היתוליות עם הוד מעלתו, עדלי אנדראוס, מי שהיה פעם שגרירו של עבד אל-נאצר במצרים.

עשרות משתתפים אחרים הקשיבו בתשומת-לב פחות או יותר גדולה, שעה שבמסביהם ריחפו על פני החיילים המשווריינים המקשטים את הקירות. ההרצאה היתה מאלפת מדי. אך הכל ידעו כי לא היא ותברותיה חשובות — חשובה עצם הישיבה יחד, עצם קביעת העובדה הקיימת של הנס.

★ ★ ★

מדוע כועס הנסיך?

ה שיעומם המתוכנן היה פרי נסיון מר מלפני שנתיים. המארגנים רצו כי התעידה השניה תהיה שונה לחלוטין מן התעידה הראשונה, גדושת המשברים, שהתקיימה בפירנצה לפני שנתיים. הם הצליחו בהחלט במשימה זו — ואולי למעלה מן המידה שהתכננו אליה.

אז היתה ועידת-פירנצה מעמד ממלכתי. נשיא איטליה, ראש ממשלתה ושרים רבים נוכחו במתיחתה. העתונות האיטלקית ראתה בה אות לשיבת איטליה לבמה היסתיכונית. מדינות הים שלחו שליחים ממדרגה ראשונה — יורש-העצר של מארוקו, מנהיג מארוקאי דגול שני, נאמן אישי של עבד אל-נאצר, אנשים מרכזיים מטונים, פרופסור בעל שם עולמי מצרפת.

אולם הרעש גרם מיד לתוצאות שליליות. ממשלת ישראל לא יכלה שלא לנסות להפוך את התעידה לבמה פוליטית משלה, שלחה שני שליחים מדיניים שעצם הופעתם גרמה משבר. ראובן שילוח המנוח ומוריס פישר דרשו לשבת בין המשתתפים הרשמיים. הערבים התנגדו בחריפות. טענו בצדק כי הובטח להם שתהיה זאת ועידה ללא נציגים ממשלתיים. הצרפתים קמו והסתלקו מן המקום כאשר הופיעה משלחת אלגירית רשמית. התעידה נסתיימה בכישלון גמור.

הפעם הושגה הקיצוניות ההפוכה. יוסף גולן גבה הקומה, מזכיר הקונגרס והפעיל לעניינים ערביים מטעם גולדמן, שהושמץ בזמנו כבוגד במדינה, הוכיח משך חודשים ארוכים של פעילות רבת-טאקט שהוא עתה ילד טוב. הובטח למשרד-החוץ הירושלמי כי הפעם לא ינאמו בקונגרס אנשים שאינם מקבלים מרות ממשלתית, כמו הפרופסור מאיר פלסנר בפעם שעברה. המארגנים נמנעו אפילו מלהזמין את הנסיך המארוקאי, מוליי חסאן, הדמות המרכזית בקונגרס הקודם, מפחד פן תצדיק השתתפותו דרישה ישראלית להזמין גם את מוריס פישר ממשד-החוץ — רעיון שהעלה ויעה קרה על מצחם של המארגנים. מכיוון שאיטליה עומדת על סף בחירות מחוזיות, נמצא תירוצ נוח לאמנעת כל פירסומה, עד כדי אי-הזמנת צלמים להנצחת המאורע.

כתוצאה מכך, לא באו גם כמה אישים אשר קיוו לבואם. כל המשלחות הערביות היו חלשות. מצרירים בא אנדראוס, איש החברה הגבוהה, האופייני יותר למישטר הקודם מאשר לשלב הנוכחי של המהפכה, שגריר לשעבר העוסק עתה במשפטים בנקאיים. בדומה לחילוף מוגאסי, הסופרת החיננית מאלכסנדריה, הוא קופטי. גם חניין, הדומה לפרנאנדל, היה קופטי, אך התאשלם בינתיים. שלושתם אנשים נחמדים ותרבותיים, אך רחוקים ממרכז החיים המדיניים במצריים. איש הקרוב יותר לעבד אל-נאצר יצא אומנם לפירנצה, אך ברומא נצטווה להמשיך ישר לאו"ם בניו-יורק.

ממארוקו באו רק אנשי האופוזיציה, מאחר שהנסיך התכעס על אי-הזמנתו, אסר על אנשיו לבוא. שאר המשתתפים — צרפתים, איטלקים, לבנוני, ספרדי, גרמני — גם הם אינם נמנים אל השורה הראשונה בארצותיהם.

אך יתכן כי העדרם של אישים מרכזיים הוסיף להבטחת הסיום המוצלח של הנס. הוא מנע משברים חריפים יותר, אף שדילדל במקצת את התוכנית.

★ ★ ★

מקרה בכוס קיאנטי

ה משבר היחיד עד כה בא בערב השני של התעידה. הוא היה כה מלתיצפוי, שרוב המשתתפים הרגישו בו רק אחרי שעבר.

בשעת המשא-ומתן השקט מאחורי הקלעים, ערב התעידה, הובטח לממשלת ישראל כי רק שני ישראלים ינאמו בקונגרס: מארטין בובר ויוסף פראוהר. פראוהר מילא תפקידים מרכזיים במשרד-החינוך, הנו איש-אמונם של השלטונות. בובר, העובד עתה תוך מגע הדוק

• מזמני הקונגרס תחלקו לשניים: „משתתפים“, שלקחו חלק בדיונים, ו„משקיפים“, שלא התערבו בהם.